

DOI: <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2019-10-74-137>

УДК 336.02

Заїчко І.В.

Київський національний університет культури і мистецтв

ФІНАНСОВА СТІЙКІСТЬ ПІДПРИЄМСТВ ЯК ІНСТРУМЕНТ РЕАЛІЗАЦІЇ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ

Анотація. В роботі визначаються ключові аспекти фінансової стійкості на основі аналізу фінансового стану підприємств. Зазначено, що фінансова стійкість характеризує фінансову незалежність підприємства, а недостатня фінансова стійкість підприємства зумовлює неплатоспроможність і характеризується неспроможністю протистояти внутрішнім і зовнішнім факторам. Проведено оцінку впливу фінансової стійкості підприємств на реалізацію заходів по забезпеченню фінансової безпеки. Визначено ознаки фінансової стійкості з урахуванням критеріїв та недоліків до їх підходів. Уточнено її зв'язок з поняттями «фінансовий стан» і «фінансова безпека». Означено, що фінансова безпека підприємства повинна забезпечуватися за рахунок досягнення фінансової стійкості, платоспроможності і ліквідності підприємства, якості формування та використання ресурсного потенціалу. Визначено способи підтримки фінансової стійкості підприємств.

Ключові слова: фінансова стійкість, платоспроможність, фінансова безпека, фінансовий стан, забезпечення фінансової безпеки, ресурсний потенціал.

Zaichko Iryna

Kyiv National University of Culture and Arts

FINANCIAL SUSTAINABILITY OF ENTERPRISES AS A TOOL OF FINANCIAL SECURITY IMPLEMENTATION

Summary. The paper identifies the key aspects of financial stability based on the analysis of the financial condition of enterprises. It is noted that financial stability characterizes financial independence of the enterprise, and insufficient financial stability of the enterprise causes insolvency and is characterized by inability to resist internal and external factors. Therefore, the financial stability of the enterprise assumes a state of financial resources, with the rational disposal of which the availability of own funds is guaranteed, stable performance and the process of expanded reproduction is provided. Financial stability is defined as an economic category, which is characterized by a system of relations in which an enterprise is able to operate in a risk and changing business environment, ensuring solvency, balance of financial flows, independence from debt capital and influence on financial results, whose volume is sufficient for self-development and satisfaction of the interests of all stakeholders. From the correct choice of the model depends on the management of financial security of the enterprise, which is characterized by the state of the accounts of the enterprise, guaranteeing its solvency. The assessment of the impact of financial stability of enterprises on the implementation of measures to ensure financial security. Signs of financial sustainability are identified, taking into account the criteria and shortcomings of their approaches. Its relationship with the concepts of «financial condition» and «financial security» is clarified. It is determined that the financial security of the enterprise should be ensured by achieving financial stability, solvency and liquidity of the enterprise, the quality of formation and use of resource potential. Ways of maintenance of financial stability of the enterprises are defined. Further studies of the problems of financial stability of enterprises should be deepened in the transition to modern methods of financial resources management, which will make it possible to ensure the financial security of the enterprise as a tool.

Keywords: financial stability, solvency, financial security, financial condition, financial security, resource potential.

Постановка проблеми. Фінансова стійкість підприємства пов'язана з фінансовими ризиками. Цей ризик впливає з використання іноземного капіталу в бізнесі і визначається як ймовірність неспроможності і можливого банкрутства, у зв'язку з наявністю боргів, які не можуть бути вирішені в даний момент та в найближчому майбутньому. Ступінь фінансової стійкості показує, якою мірою підприємство здатне на фінансовий ризик. Функціонування підприємства на кожному етапі його розвитку – це безперервний процес адаптації до умов зовнішнього середовища, щоб підтримувати рівновагу між внутрішніми його характеристиками, і тими, на ринку, що динамічно змінюється. Відсутність такої рівноваги викликає небезпеку появи організаційних, виробничих і фінансових криз. Головна особливість підприємства, яке функціонує відповідно до умов зовнішнього бізнес-середовища – це його економічна стійкість, яка

забезпечує фінансову безпеку і конкурентні переваги перед іншими ринковими агентами. Вона є індикатором цілісності виробничої системи, що характеризується її здатністю зберігати своє існування, підтримуючи основні параметри на заданому рівні.

Економічна стійкість – це наукова категорія, яка відображає стан економічної системи в ринкових умовах забезпечити цілеспрямованість та рух її в даний час і в прогнозованому майбутньому. В якості одного з факторів розвитку підприємства, економічна стійкість проявляється в декількох напрямках – фінансової, маркетингової, організаційної, виробничої, екологічної, соціальної стійкості. Фінансова стійкість належить до основних складових категорійного апарату фінансової безпеки.

Проблеми забезпечення фінансової безпеки активно досліджуються і представлена в спеціальній літературі, але результати наукових

розробок не можуть стверджувати про залежність фінансової безпеки від фінансової стійкості підприємства. У теорії і практиці існують різні визначення і тлумачення цього поняття, що пояснює наявність численних підходів до оцінки і методів забезпечення фінансової безпеки через призму антикризового управління. Водночас, інтерес до фінансової стійкості, особливо при збільшенні кризової ситуації в економіці зростає, що і робить нашу тему актуальною.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Фінансова стійкість є об'єктом дослідження в працях ряду учених економістів таких І.О. Бланк, М.Д. Білик, А.В. Василенко, Л.А. Костирко. Слід виділити роботи економістів, які присвячені питанням стійкості підприємств. Серед них: І.Г. Ловінська, Н.А. Мамонтова, О.А. Островська, А.М. Поддєрьогін, О.М. Рудницька, Г.В. Савицька., О.О. Терещенко, Ю. та ін. Значний внесок у розгляд проблем фінансової безпеки зробили О. Барановський, І. Бінько, О. Василик, Т. Вахненко, Є. Ведута, А. Гальчинський, В. Геєць. В роботах В. Горбуліна, Г. Глухова, М. Єрмошенко, А. Качинського, Н. Кравчук, В. Мунтіян визначено принципи, функції, засади поточного стану та напрямків забезпечення фінансової безпеки, виділено її понятійний апарат.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Незважаючи на велику кількість публікацій вчених, присвячених даним темам, сучасний стан проблем вимагає більш фундаментального висвітлення глибинної сутності фінансової стійкості підприємств як інструменту реалізації фінансової безпеки.

Мета статті. головною метою є оцінка впливу фінансова стійкість підприємств на реалізацію заходів по забезпеченню фінансової безпеки.

Виклад основного матеріалу дослідження. В економічній літературі відомо багато визначень фінансової стійкості підприємства – від короткої (фінансова стійкість – це незалежність від позикових коштів) від наслідків, які часто виходять за межі фінансової сфери підприємства. Мають місце також різні точки зору на сутність поняття. Деякі автори акцентують увагу на пасиви підприємства, інші – на кількість його коштів, треті на грошові потоки. Фінансової стійкості є у полі зору різних суб'єктів аналізу – власників бізнесу і потенційних інвесторів, фізичних і юридичних осіб, які перебувають у ділових відносинах з даною компанією. Кожен з них зацікавлений в різних її аспектах. Для кредиторів, наприклад, є важливою платоспроможність і ризик виникнення кризи і банкрутства, партнерам з договірними відносинами (виробників і споживачів) – фінансова незалежність підприємства, для власників – прибутковість на новостворену вартість.

В умовах ринкової невизначеності всі зацікавлені в розвитку підприємства та потребують повної, перевіреної та об'єктивної економічної інформації про господарську його діяльність з метою мінімізації ризиків при прийнятті рішень. Найбільш концентрований захід безпеки вкладених коштів категорії фінансової стійкості, характеризується здатністю підприємства успішно виконувати свої функції в змінному бізнес-середовищі. Кожна невдача в управлінні фінансами підприємства проявляється в негативній оцінці

його фінансової стійкості, як комплексного показника якості фінансової безпеки.

Типовим для визначення стійкості з позицій стабільності є тлумачення, яке дає І.С. Микитюк. На його думку, стійкість це: комплексне поняття, яке відображає такий стан грошових фондів, при якому території здатні стабільно розвиватися, зберігаючи свою фінансову безпеку [1, с. 91]. У цьому контексті доволі переконливим аргументом є слова вітчизняних науковців, що стійкість у значній мірі залежить від оптимальності структури капіталу (співвідношення власних і позикових коштів), від оптимальності структури капіталу активів підприємства і, в першу чергу, від співвідношення основних та оборотних коштів, а також від зрівноваженості його активів і пасивів за функціональною ознакою [2, с. 26]. У спеціалізованій літературі існують різні точки зору з приводу сутності фінансової стійкості. Ряд дослідників пов'язують фінансову стійкість підприємства з формуванням і використанням його фінансових ресурсів. О.В. Ареф'єва, Д.М. Городянська визначають фінансову стійкість як сукупність взаємозумовлених та взаємопов'язаних складників, які за будь-яких умов забезпечують здатність до ведення діяльності підприємств, запас ресурсів (ресурсного потенціалу) та збалансований процес функціонування [3, с. 83] і розкривають конкурентоспроможність, як її зовнішній прояв. Так, наприклад, Г.О. Крамаренко відзначає, що фінансова стійкість – це такий економічний стан підприємства, за якого платоспроможність зберігає тенденцію до стійкості, а співвідношення власного та позикового капіталу перебуває у межах, що забезпечують платоспроможність [4, с. 90]. Недостатня фінансова стійкість підприємства найчастіше зумовлює неплатоспроможність, надмірна – створення надлишкових запасів і резервів, що збільшує витрати на їхнє утримання, стримує темп розвитку підприємства [5, с. 82]. Подібну думку висловлює Л.М. Шабліста, яка визначає фінансову стійкість як узагальнюючу якісну характеристику фінансового стану підприємства, що відображає тенденції зміни фінансових відносин на підприємстві під впливом різноманітних внутрішніх і зовнішніх чинників [6, с. 47].

За словами Г.В. Савицької фінансова стійкість є станом суб'єкта господарювання функціонувати і розвиватися, зберігати рівновагу своїх активів і пасивів у зовнішньому і внутрішньому середовищі, яке змінюється; що гарантує його постійну платоспроможність та інвестиційну привабливість в межах припустимого рівня ризику [7, с. 619], а для М.Д. Білик, це такий стан фінансових ресурсів, за якого раціональне розподілення ними є гарантією наявності власних коштів, стабільної прибутковості та забезпечення процесу розширеного відтворення [8, с. 305].

Вітчизняні науковці, досліджуючи особливості оцінки фінансово-економічної безпеки підприємств дійшли висновку, що фінансова стійкість та абсолютна безпека – це ситуація, коли підприємству повністю достатньо власних оборотних коштів для нормального та продуктивного функціонування [9, с. 37]. Зарубіжні вчені, трактуючи поняття «фінансова безпека» визначають його як граничний стан фінансової стійкості, в якому по-

винно знаходитися підприємство для реалізації своєї стратегії, що характеризується спроможністю підприємства протистояти внутрішнім і зовнішнім факторам. Підтримуючи думки авторів, доцільно зауважити про присутність в даних визначеннях певних аспектів які розкривають суть управлінських механізмів і підтримання фінансової безпеки.

М.О. Лишенко зауважує, що Фінансова стійкість підприємства залежить від ефективного управління фінансовими ресурсами і визначається оптимальною структурою активів, оптимальним співвідношенням власних і позикових коштів, оптимальним співвідношенням активів та джерел їх фінансування [10, с. 50].

Вітчизняні вчені уточнюють, що фінансова стійкість підприємства передбачає такий стан фінансових ресурсів, за раціонального розпорядження якими гарантується наявність власних коштів, стабільна продуктивність і забезпечується процес розширеного відтворення [5, с. 82].

Для Н.А. Мамонтової фінансова стійкість – економічний стан підприємства, за якого забезпечується стабільна фінансова діяльність, постійне перевищення доходів над витратами, вільний обіг грошових коштів, ефективне управління фінансовими ресурсами, безперервний процес виробництва і реалізації продукції, розширення та оновлення виробництва [12, с. 7]. Тобто, це стан грошових ресурсів, що забезпечують розвиток підприємства за рахунок власних ресурсів. Інші автори розглядають фінансову стійкість через призму рівноваги (балансу) між активами і пасивами підприємства. Фінансова стійкість, базується на оптимальному співвідношенні між різними видами активів підприємства (необоротних і оборотних з урахуванням їх внутрішньої структури) і джерелами фінансування (власні і позикові кошти). З цього приводу зарубіжні науковці А.І. Ковальов, В.П. Привалов, аналізуючи фінансовий стан підприємства, зазначають, що фінансова стійкість характеризує фінансову незалежність підприємства, тобто здатність маневрувати власними коштами, достатня фінансова забезпеченість безперервного процесу діяльності [13, с. 235]. Фінансова стійкість підприємства

є одним з головних факторів ефективного функціонування та розвитку виробництва, впровадження досягнень науково-технічного прогресу, розвитку конкуренції, підвищення експортних можливостей підприємства, галузі та країни в цілому [14, с. 37].

Проаналізувавши бачення науковців в їх різноманітних дослідженнях і працях які визначають сутність та зміст поняття «фінансова стійкість», а також підсумовуючи основні точки зору на фінансову стійкість підприємства та узагальнивши основні характеристики, можна виділити декілька її ознак таблиці 1.

Резюмуючи, можемо визначити фінансову стійкість як економічну категорію, що характеризується системою відносин, при яких підприємство здатне функціонувати в умовах ризику і зміни бізнес-середовища, забезпечуючи платоспроможність, збалансованість фінансових потоків, незалежність від позикового капіталу і впливу на фінансові результати, чий обсяг є достатнім для саморозвитку і задоволення інтересів усіх зацікавлених сторін. Для більш вичерпної характеристики фінансової стійкості необхідно уточнити і зв'язок її з «фінансовим станом» і «фінансовою безпекою» підприємства, так як ці поняття зустрічаються дуже часто в літературі.

К.С. Горячева відзначає, що фінансова безпека підприємства полягає у наявності такого фінансового стану, котрий характеризується збалансованістю і якістю фінансових інструментів, технологій і послуг, стійкістю до загроз, здатністю фінансової системи підприємства забезпечувати реалізацію власних фінансових інтересів, місії і завдань достатніми обсягами фінансових ресурсів, а також забезпечувати ефективний і сталий розвиток цієї фінансової системи [15, с. 3]. Розробляючи стратегії управління фінансовою безпекою підприємства І.О. Бланк дійшов висновку, що фінансова безпека підприємства це «кількісно і якісно детермінований рівень його фінансового стану, який забезпечує стабільну захищеність його пріоритетних збалансованих фінансових інтересів від ідентифікованих реальних і потенційних загроз зовнішнього і внутрішнього характеру, параметри яких визначаються на основі його фінансової стійкості».

Таблиця 1

Основні підходи до сутності «фінансова стійкість»

Сутність фінансової стійкості	Критерії стійкості	Недоліки підходу
1. Розгляд фінансової стійкості через призму аналізу платоспроможності	Здатність погасити свої зобов'язання у грошовій формі або майном компанії	Критерій перевищення фінансового важеля в структурі активу над фінансовим важелем у структура пасиву
2. Стійкість розглядається як здатність підприємства підтримувати його фінансову безпеку	Здатність підприємства підтримувати стан захищеності	Забезпечення захищеності фінансових інтересів, досягається шляхом моніторингу індикаторів фінансової безпеки, які не завжди відповідають реальному стану
3. Визначення фінансової стійкості через рівень забезпечення ресурсами	Фінансова незалежність від зовнішніх кредиторів	Використання балансової оцінки власного і позикового капіталу
4. Підхід, заснований на аналізі джерела фінансування підприємства та його активів	Стан грошових ресурсів, що забезпечують розвиток підприємства за рахунок власних ресурсів	Логічна некоректність, так як активи в балансі представлені на певний момент, а зобов'язання були сформовані в певному періоді часу.
5. Ринкова стійкість	Здатність підприємства захищати свої конкурентоспроможні переваги	Відображає ефективність підприємницької діяльності не зосереджується на визначення конкурентних переваг підприємства

Джерело: розроблено автором

нансової філософії і створюють необхідні передумови фінансової підтримки його сталого розвитку в поточному й перспективному періоді» [16, с. 4]. Деякі дослідження вчених спираються на ототожнення або споріднення понять «фінансовий стан» і «фінансова стійкість». Щоб визначити свою точку зору, ми розглянемо сутність категорії. Фінансова безпека підприємства повинна забезпечуватися за рахунок: досягнення фінансової стійкості, платоспроможності і ліквідності підприємства, а також за рахунок якості формування та використання ресурсного потенціалу; протистояння загрозам економічній безпеці підприємства; поліпшення правової захищеності усіх сфер діяльності підприємства; підтримання високого рівня кваліфікації персоналу; досягнення високої конкурентоспроможності підприємства [17, с. 157].

Т.А. Обушак визначає фінансовий стан підприємства як сутнісну характеристику діяльності підприємств у певний період, що визначає реальну та потенційну можливість підприємства забезпечувати достатній рівень фінансування фінансово-господарської діяльності та здатність ефективно здійснювати цю діяльність у майбутньому [18, с. 92]. Фінансовий стан підприємства є результатом операційної, інвестиційної та фінансової діяльності, і може розглядатися в якості інтегрального виразу після його функціонування в минулому, і в сьогоденні, і в якості передумови для високої поточної і майбутньої ринкової вартості. З такої позиції стає ясно, що фінансовий стан залежить від всіх активів, зобов'язань і власного капіталу, яким володіє підприємство – від їх структури та обсягу, ніж практичний результат, який вони забезпечують у ході підприємницької діяльності (див. рис. 1).

Підприємство з стійким фінансовим станом зосереджене на досягненні конкретної мети, внутрішньо узгодженні, є інвестиційно привабливим і ефективними. Зовнішній прояв фінансового стану є платоспроможність, а внутрішнім – фінансова стійкість відображає баланс грошових і товарних потоків, доходів і витрат, активів і пасивів, коштів і джерел їх формування.

Таким чином, фінансовий стан – це поняття більш широке і більш повне, ніж фінансова стійкість. Остання є однією з основних характеристик фінансового стану підприємства. Зв'язок і залежність між ними можна представити за допомогою наступних нерівностей:

Фінансовий стан \neq Фінансової стійкості

Фінансовий стан $>$ Фінансова стійкість

На жаль, у спеціалізованій літературі дуже мало авторів, які виражають чітку позицію щодо взаємозв'язку між цими двома категоріями, а цей факт має значення, так як пов'язане з вибором показників для аналізу кожної з них. Комплексна оцінка ступеня фінансової стійкості підприємства має базуватися на системі абсолютних та відносних показників і їх ключових умов.

Система показників, характеризується комплексним ступенем фінансової стійкості підприємства є відкритою, гнучкою і адаптивною системою. У ній можуть і повинні знайти місце показники, які характеризують, наприклад, структуру капіталу з точки зору його участі в діловому активі підприємства. В умовах зовнішньої нестабільності його розвиток стає дуже важливим для аналізу, як і управління фінансовою стійкістю підприємства. Від правильного вибору моделі залежить управління фінансовою безпекою підприємства, як і фінансова стабілізація на макро-і мікрорівнях та економічної незалежності в цілому. Фінансова безпека характеризується станом рахунків підприємства, що гарантує його платоспроможність. Методи фінансового управління та фінансової стійкості повинні бути характерні відповідним вимогам і тенденціям розвитку ринку задля задоволення потреб підприємства. В даному аспекті представляє інтерес думка Є.П. Картузова, який зазначає, що розробка і реалізація попереджувальних заходів у процесі антикризового управління є основою забезпечення фінансової стійкості підприємства. Основною метою обох видів управління (тобто антикризового і фінансовою безпекою) є повернення підприємства до нормального стану фінансової діяльності. Отже, об'єктом антикризового управління є кризовий фінансовий стан підприємства, об'єктом управління фінансовою безпекою – сукупність загроз і небезпек, які впливають на нього [19, с. 177].

Аналіз даних аспектів дозволяє аналітикам надійно визначити ресурсний потенціал підприємства, його перспективи, оцінити стан його фінансової безпеки і визначити шляхи подальшого розвитку. З'ясовано, що фінансова стійкість деяких підприємств знижується, так як сума довготривалих і короткотривалих зобов'язань швидко зростає, оскільки скорочується обсяг роботи.

Причинами цього є наслідки світової економічної кризи, інфляції, нестабільності державних податків і кредитної політики, погіршення інвестиційного клімату в державі. Стійкість сама по собі залежить від фінансового потенціалу, який, в свою чергу, визначається від обсягу власних, залучених коштів і позикового капіталу, якими підприємство має можливість розпоряджатися.

Причинами недотримання належного рівня фінансової стійкості можуть бути

Рис. 1. Елементи фінансового стану підприємства

різними, але нам представляється доцільним класифікувати їх на:

– поточні – впливають на рівень стійкості. Дана невідповідність видаляється з оперативних методів фінансового управління;

– стратегічні – ті, які впливають на досягнення відповідного рівня фінансової стійкості: помилки в стратегії управління, у фінансовій політиці і так далі.

Стратегічна невідповідність може бути усунута за допомогою дій, таких як регулювання або заміна цілей, здійснення диверсифікації, управління фінансовою стійкістю підприємства за рахунок створення нових організаційних форм.

Висновки з даного дослідження і перспективи. Фінансові проблеми, які виникають у більшості підприємств, змушують інколи вдаватися до створення нових форм організації бізнесу. Способами, які можуть допомогти підтримати стійкі позиції підприємств, можуть стати гнучке фінансове планування та ефективне управління фінансами підприємства, що є частиною фінансової безпеки. Важливою умовою для

формування моделі планування повинна стати розробка єдиних документів цієї системи, створення для всіх учасників процесу єдиних правил формування, моніторингу та аналізу планів та їх управління. Збільшення ступеню гнучкості і маневреності фінансового планування сприятиме підготовці моноваріантних фінансових планів (сценаріїв) відповідно до визначених критеріїв ефективності, що дозволить знизити ризик невиконання планів або їх надмірне відхилення від реальності після реалізації. Для того, щоб зміцнити дисбаланс між різними планами, необхідно, річний фінансовий план, коригувати принаймні один раз кожні 30 днів. Подальші дослідження проблем фінансової стійкості підприємств слід заглиблювати у питання переходу на сучасні методи управління фінансовими ресурсами, впровадження та використання спеціалізованих автоматизованих систем управління та планування, що дозволить впровадити багатостороннє фінансове планування і дасть можливість забезпечити фінансову безпеку підприємства як інструменту.

Список літератури:

1. Микитюк І.С. Фінансова стійкість та безпека місцевого бюджету. *Вісник Київського національного торговельно-економічного університету*. 2013. № 1. С. 86–97.
2. Кириченко О.А., Кудря І.В. Вдосконалення управління фінансовою безпекою підприємств в умовах фінансової кризи. *Інвестиції: практика та досвід*. 2009. № 10. С. 22–26.
3. Ареф'єва О.В., Городянська Д.М. Економічна стійкість підприємства: сутність, складові та заходи з її забезпечення. *Актуальні проблеми економіки*. 2008. № 8. С. 83–90.
4. Крамаренко Г. О. Фінансовий аналіз і планування : навч. посібник. Київ : Центр навчальної літератури, 2007. 90 с.
5. Василюк М.М. Необхідність аналізу фінансової стійкості підприємства задля забезпечення стабільності його функціонування. *Економічний аналіз* : зб. наук. пр. Тернопіль : Терноп. нац. екон. ун-т. 2012. Т. 11(2). С. 79–82.
6. Шабліста Л.М. Фінансова стійкість підприємства: сутність і методи оцінки. *Економіка і прогнозування: наук. журн.* Київ : Ін-т економіки та прогнозування Нац. акад. наук України, 2006. № 2. С. 46–57.
7. Савицька Г.В. Економічний аналіз діяльності підприємства. Київ : Знання, 2005. 654 с.
8. Білик М.Д. Фінансовий аналіз : навчальний посібник. Київ : КНЕУ, 2005. 592 с.
9. Череп А.В. Особливості оцінки фінансово-економічної безпеки підприємств машинобудування. *Вісник Запорізького національного університету* : Збірник наукових праць. Економічні науки. Запоріжжя : Запорізький національний університет. 2015. № 3(27). 192 с.
10. Лищенко М.О. Аналіз фінансової стійкості підприємства як елементу забезпечення фінансової стабільності роботи підприємства. *Вісник Черкаського університету. Серія : Економічні науки*. 2018. № 2. С. 49–57.
11. Мамонтова Н.А. Фінансова стійкість акціонерних підприємств і методи її забезпечення (на прикладі підприємств харчової промисловості) : автореф. дис. ... канд. екон. наук : 08.04.01. Київ, 2006. 16 с.
12. Ковалев А.И., Привалов В.П. Анализ финансового состояния предприятия : монография 4. изд., испр. и доп. Москва : Центр экономики и маркетинга, 2000. 204 с.
13. Шуляр Р.В. Оцінювання стійкості функціонування підприємства в умовах реструктуризації. *Вісник Національного університету Львівська політехніка. Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення і проблеми розвитку*. 2006. № 567. С. 327–332.
14. Король Т.Р. Методичне забезпечення аналізу фінансової стійкості підприємства. *Управління розвитком*. 2014. № 10. С. 37–39.
15. Бланк И.А. Управление финансовой безопасностью предприятия. Киев : Эльга; Ника-Центр, 2004. 784 с.
16. Колеснікова Н.М. Шляхи забезпечення фінансової безпеки підприємства. *Актуальні питання безпеки фінансової системи держави* : збірник наукових праць Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції (м. Харків, 21 лютого 2014 року). Харків, 2014. С. 154–157.
17. Обушак Т.А. Сутність фінансового стану підприємства. *Актуальні проблеми економіки*. 2013. № 9. С. 92.
18. Каргузов Є.П. Визначення фінансової безпеки підприємства: поняття, зміст, значення і функціональні аспекти. *Актуальні проблеми економіки*. 2012. № 8. С. 172–181.

References:

1. Mykytyuk, I.S. (2013). Finansova stiykist ta bezpeka mistsevoho byudzhetu [Financial sustainability and local budget security]. *Visnyk Kyivskoho natsional'noho torhovel'no-ekonomichnoho universytetu*, no. 1, pp. 86–97.
2. Kyrychenko, O.A., & Kudrya, I.V. (2009). Vdoskonalennya upravlinnya finansovoyu bezpekoyu pidpryyemstv v umovakh finansovoyi kryzy [Improvement of financial security management of enterprises in times of financial crisis]. *Investytsiyi: praktyka ta dosvid*, no. 10, pp. 22–26.
3. Aref'yeva, O.V. (2008). Ekonomichna stiykist' pidpryyemstva: sutnist', skladovi ta zakhody z yiyi zabezpechennya [Economic stability of the enterprise: essence, components and measures for its maintenance]. *Aktual'ni problemy ekonomiky* no. 8, pp. 83–90.
4. Kramarenko, H.O. (2007). *Finansovyy analiz i planuvannya* [Financial analysis and planning]. Kyiv : Tsentr navchal'noyi literatury. (in Ukrainian)

5. Vasylyuk, M.M., & Shkromyda, V.V. (2012). Neobkhidnist' analizu finansovoyi stiykosti pidpryyemstva zadlya zabezpechennya stabil'nosti yoho funktsionuvannya [Need to analyze the financial stability of the enterprise to ensure the stability of its operation]. *Ekonomichnyy analiz* : zb. nauk. pr. Ternop. nats. ekon. un-t, no. 11(2), pp. 79–82.
6. Shablysta, L.M. (2006). Finansova stiykist' pidpryyemstva: sutnist' i metody otsinky [Financial sustainability of the enterprise: the nature and methods of evaluation]. *Ekonomika i prohozuvannya : nauk. zhurn. In-t ekonomiky ta prohozuvannya Nats. akad. nauk Ukrayiny*, no. 2, pp. 46–57.
7. Savyts'ka, H. V. (2005). *Ekonomichnyy analiz diyal'nosti pidpryyemstva* [Economic analysis of enterprise activity]. Kyiv : Znannya. (in Ukrainian)
8. Bilyk, M.D. (2005). *Finansovyy analiz: navchal'nyy posibnyk* [Financial analysis: a textbook]. Kyiv : KNEU. (in Ukrainian)
9. Cherep, A.V., & Khudolyey, L.V (2015). Osoblyvosti otsinky finansovo-ekonomichnoyi bezpeky pidpryyemstv mashynobuduvannya [Features of assessment of financial and economic security of mechanical engineering enterprises]. *Visnyk Zaporiz'koho natsional'noho universytetu : Zbirnyk naukovykh prats' Ekonomichni nauky*, no. 3(27), p. 192.
10. Lyshenko, M.O. (2018). Analiz finansovoyi stiykosti pidpryyemstva yak elementu zabezpechennya finansovoyi stabil'nosti roboty pidpryyemstva [Analysis of the financial stability of the enterprise as an element of ensuring the financial stability of the enterprise]. *Visnyk Cherkas'koho universytetu. Seriya : Ekonomichni nauky*, no. 2, pp. 49–57.
11. Mamontova, N.A. (2016). *Finansova stiykist' aktsionernykh pidpryyemstv i metody yiyi zabezpechennya (na prykladi pidpryyemstv kharchovoyi promyslovosti) : avtoref. dys. kand. ekon. nauk : 08.04.01* [Financial stability of joint-stock enterprises and methods of providing it (on the example of food industry) : author. dissertation ... Cand. econom. Sciences : 08.04.01]. Kyiv : NAN Ukrayiny. (in Ukrainian)
12. Kovalev, A.I. (2000). *Analiz finansovogo sostoyaniya predpriyatiya* [Analysis of the financial condition of the enterprise]. Moscow : Tsentr ekonomiki i marketinga. (in Russian)
13. Shulyar, R.V. (2003). Otsinyuvannya stiykosti funktsionuvannya pidpryyemstva v umovakh restrukturyzatsiyi [Estimation of stability of enterprise functioning in the conditions of restructuring]. *Visnyk Natsional'noho universytetu "Lviv's'ka politekhnika": Menedzhment ta pidpryyemnytstvo v Ukrayini: etapy stanovlennya i problemy rozvytku*, no. 567, pp. 327–332.
14. Korol', T.R. (2014). Metodychne zabezpechennya analizu finansovoyi stiykosti pidpryyemstva [Methodical support for the analysis of financial stability of the enterprise]. *Upravlinnya rozvytkom*, no. 10, pp. 37–39.
15. Blank, I.A. (2004). *Upravlinniye finansovoy bezopasnost'yu predpriyatiya* [Management of financial security of the enterprise]. Kyiv : Nika-Tsentr. (in Ukrainian)
16. Kolesnikova, N.M. (2014). Shlyakhy zabezpechennya finansovoyi bezpeky pidpryyemstva [Ways of ensuring the financial security of the enterprise]. Proceedings of the *Aktual'ni pytannya bezpeky finansovoyi systemy derzhavy* (Kharkov, February 21, 2014). Kharkiv, pp. 154–157. (in Ukrainian)
17. Obushchak, T.A. (2013). Sutnist' finansovoho stanu pidpryyemstva [The essence of the financial state of the enterprise]. *Aktual'ni problemy ekonomiky*, no. 9, p. 92.
18. Kartuzov, Ye.P. (2012). Vyznachennya finansovoyi bezpeky pidpryyemstva: ponyattya, zmist, znachennya i funktsional'ni aspekty [Definition of financial security of the enterprise: concepts, content, values and functional aspects]. *Aktual'ni problemy ekonomiky*, no. 8, pp. 172–181.